

IŠVADA

2018 m. rugsėjo 26 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2018 m. rugsėjo 26 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Klemenso Alsio peticiją „Dėl Lietuvos Respublikos privačios detektyvinės veiklos įstatymo pakeitimo“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktą pasiūlymą papildyti Lietuvos Respublikos privačios detektyvinės veiklos įstatymo 6 straipsnį ir nustatyti, kad asmuo, siekiantis tapti privačiu detektyvu, privalo turėti ne žemesnį kaip aukštesnįjį išsilavinimą ar specialųjį vidurinį išsilavinimą, iki 1995 metų įgytą teisininko kvalifikaciją ir 10 metų veiklos teisėsaugos, teisėtvarkos ar žvalgybos institucijose profesinę patirtį. Šiuo metu Privačios detektyvinės veiklos įstatymo 6 straipsnyje nustatyta, kad asmuo, siekiantis tapti privačiu detektyvu, privalo turėti ne žemesnį kaip aukštąjį koleginių teisės studijų krypties išsilavinimą; turėti privačių detektyvų mokymo programos baigimo pažymėjimą arba dvejų metų veiklos teisėsaugos, teisėtvarkos ar žvalgybos institucijose profesinę patirtį; išlaikyti privataus detektyvo kvalifikacinį egzaminą; būti nepriekaištingos reputacijos. Privačiu detektyvu negali būti asmuo, dirbantis teisėsaugos, teisėtvarkos ar žvalgybos institucijose.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos ir Vidaus reikalų ministerijos pateiktas nuomones ir manydama, kad šiuo metu nėra pagrindų ir objektyvių priežasčių keisti 2015 m. priimtame Lietuvos Respublikos privačios detektyvinės veiklos įstatyme (toliau – Įstatymas) nustatytą privačių detektyvų veiklos Lietuvos Respublikoje teisinį reglamentavimą.

Pažymėtina, kad dėl privačios detektyvinės veiklos specifikos ją vykdant gali būti sudarytos sąlygos pažeisti žmogaus teises ir laisves, ypač teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą ir teisę į asmens duomenų apsaugą, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 straipsnyje nustatytas esminės žmogaus privataus gyvenimo apsaugos garantijas.

Taip pat pažymėtina, kad nuo 2018 m. gegužės 25 d. pradėtas tiesiogiai taikyti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). Todėl didelę reikšmę turi privačia detektyvine veikla užsiimančių asmenų žinios ir kompetencijos, kurios leidžia jiems tinkamai įvertinti jų teisėto veikimo ribas, o taip pat suteikia garantijas kitiems asmenims, su kuriais gali būti susijusi privačių detektyvų veikla, kad nebus sudarytos sąlygos pažeisti jų teises ir laisves.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, įvertinant Konstitucinio Teismo doktriną, nustatant ūkinės veiklos apribojimus, turėtų būti užtikrinamas proporcingumo principo laikymasis. Atsižvelgiant į tai, kad privati detektyvinė veikla neatsiejamai būtų susijusi ir su trečiųjų asmenų teisių apsauga bei su asmens duomenimis susijusios informacijos rinkimu, pagal savo pobūdį reikalauja plataus spektro teisinių žinių, apimančių ne tik administracinę teisę ar baudžiamąjį procesą, bet konstitucinę, privatinę teisę, teisės teoriją, todėl negalima teigti, kad reikalavimas turėti aukštąjį teisinį išsilavinimą yra neproporcingas. Pats faktas, kad daliai vidaus tarnybos pareigūnų, vykdančių panašią veiklą, nėra taikomas analogiškas reikalavimas, nėra pakankamas konstatuoti

neproporcingumui, kadangi turėtų būti įvertinama ir aplinkybė, kad vidaus tarnyboje ar kriminalinėje žvalgyboje taikoma pavaldumo, veiklos kontrolės ir priežiūros sistema, kai privačia detektyvine veikla užsiimantys asmenys veiktų ir priimtų sprendimus savarankiškai. Be to, skiriasi ir leistinų veiksmų ir taikytinų priemonių ratas, kadangi teisėsaugos institucijoms, su prokuratūros ir teismo priežiūra, suteikta platesnė veiksmų laisvė, susieta su visuomenės saugumo ir viešojo intereso apsauga.

Atsižvelgiant į visa tai, manytina, privatus detektyvas turėtų turėti tiek praktinės veiklos patirties, tiek įvairių teisės šakų teorinių žinių, kurių vien tik praktinis darbas teisėsaugos institucijose nesuteikia, o išsamiai patikrinti kvalifikacinio egzamino metu nėra galimybių. Pastebėtina, kad išsilavinimo, darbinės praktikos ir kvalifikacinio egzamino taikymo sistema kompleksiskai taikoma teisinių paslaugų sistemoje tais atvejais, kai įstatymai reikalauja teisinio išsilavinimo (Notariato, Advokatūros, Teismų, Prokuratūros įstatymai) ir nėra kvestionuojama. Teisingumo ministerijos nuomone, kvestionuojamas galėtų būti nebent Privачios detektyvinės veiklos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimas turėti privačių detektyvų mokymo programos baigimo pažymėjimą tuo atveju, jeigu baigta aukštojo mokslo teisės studijų krypties programa apimtų privačių detektyvų mokymo programos dalykus.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo rudens sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Klemenso Alsio peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Klemenso Alsio peticijos kopija, 6 lapai.
2. Teisingumo ministerijos 2018 m. rugpjūčio 10 d. raštas Nr. (1.11 E) 7R-5348, 1 lapas.
3. Vidaus reikalų ministerijos 2018 m. rugpjūčio 17 d. raštas Nr. 1D-4130, 1 lapas.
4. Išrašas iš Seimo Peticijų komisijos 2018 m. rugsėjo 26 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-14, 1 lapas.
5. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Komisijos pirmininkas

Petras Čimbaras